

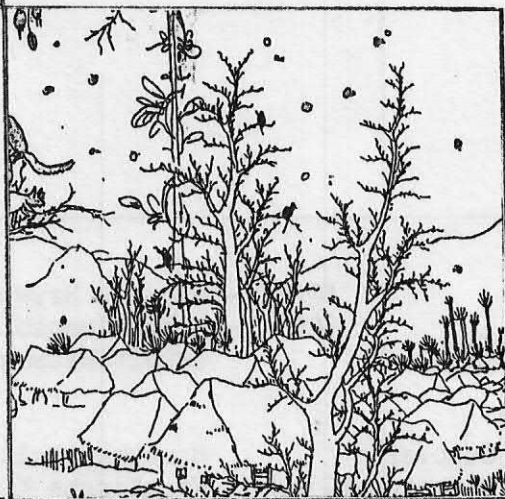
broj 8 / studeni 1994.

RIJEČ

**Glasnik
Hrvatske
kulturne
zajednice**

WIESBADEN

Naslovnica:

1. Božićna čestitka; Muzej za umjetnost i obrt Zagreb
2. Ivan Lacković - Croata ; Iz Priče o poštaru
3. Ljerka Seitz; Isusovo rođenje; Katedrala u Djakovu

RIJEČ - Glasilo Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden
WORT - Mitteilungsblatt der Kroatischen Kulturgemeinschaft Wiesbaden e.V.

Odgovara: Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden
Verantwortlich: Kroatische Kulturgemeinschaft Wiesbaden e.V.
Friedrichstr.24
65185 Wiesbaden

Tel.: 0611/ 443482 i 174153
Faks: 0611/ 495111

Urednici: Biserka Andrijević, Edvin Bukulin i Maja Runje
Redaktion:

Bankovni racun: Nassauische Sparkasse Wiesbaden
Kto/ 116 027 186
BLZ/ 510 500 15

ČLANOVIMA HRVATSKE KULTURNE ZAJEDNICE WIESBADEN I DRAGIM PRIJATELJIMA KOJI PODUPIRU ILI PRATE RAD NAŠEG DRUŠTVA

Da se 1994. godina bliži kraju, podsjeća nas svakodnevno mnogo toga: ogoljele grane, magle, sve kraći dani. Pored tih uobičajenih vijesnika podmakle dobi ove godine, evo sad još jednog - novog broja "Riječi" i ujedno zadnjeg u 1994. Prilika naravno, za mali osvrt na rad početkom godine izabranog predsjedništva i na rad Hrvatske kulturne zajednice u cijelosti. Je li 1994. bila uspješna? Bilo bi nam drago kad bi odmah bez dvoumljenja mogli dati potvrđan odgovor. No iako to ne možemo, vjerujemo da bi odgovor bio: "da, ali . . .", ili možda drukčije rečeno: "da, obzirom na prilike . . .". Prvi dio odgovora, onaj "da" odnosi se na ispunjenost i raznolikost programa, na dobru pripremu, na rad nekih radnih skupina, na potvrdu urednog poslovanja prilikom pregleda financijske uprave i djelomično na posjećenost. Navedimo sada i ono što je možda moglo biti bolje i radi čega se u odgovoru našlo uvjetno "ali..". Kao prvo: posjećenost. Na više predavanja i priredbi, posjećenost je bila slaba i nije opravdala trud oko pripreme. Zašto? Zbog nezanimljivog događaja? Ili loše obaviještenosti? Možda zbog zasićenosti sličnim programom, često nudjenim u prošlosti? Ili zbog onog čega se najviše pribojavamo - općeg opadanja zanimanja i motiviranosti hrvatskog iseljeničtva? Pravi razlog (ili razloge) morat ćemo potražiti u zajedničkom razgovoru s članstvom. Time smo ustvari već kod sljedeće teme zbog koje smo dodali onaj "ali..": kontakti predsjedništva i članstva. Jesu li kontakti prilikom godišnjih skupština, priredbi i predavanja dostatni ili treba tražiti nove mogućnosti? Mi bi svakako željeli potaknuti članstvo na razgovor o svemu što je dobro, što bi trebalo biti bolje i što bi trebalo mijenjati. Jer nije dobro.

Sada pri kraju ove godine ostavimo ipak pitanja budućoj godini, mladoj - i nadajmo se - punoj poleta. Osvrnimo se još jednom unatrag, na 1994. u kojoj je uspjeha bilo znatno više nego promašaja. Nadajmo se jos jednom uspjehu, Božićnoj priredbi, za koju su pripreme u punom jeku i gdje ćemo se većina nas sresti. I na kraju, radujemo se svi skupa dolazećem Božićnom blagdanu.

Zahvaljujemo svim članovima i prijateljima Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden koji su nam u mnogim prilikama spremno pomogli i time omogućili ostvarivanje programa naše udruge!

Svim članovima i prijateljima Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden želimo čestit i sretan Božić!

Vasi (članovi predsjedništva) :

Biserka Andrijević	(06128-45856)
Maja Runje	(0611-443482)
Marija Crnić	(06122-16940)
Marijan Batinić	(0611-372930)
Marija Begić	(0611-520434)
Brigita Bekić	(0611-505348)
Ante Marinčić	(0611-9450439)
Zeljko Žigrić	(06192-31766)
Mato Žugaj	(0611-300709)

R a z g o v o r i

DR. STIPE CICILIANI

U "Razgovorima" predstavljamo ljude koji žive i rade medju nama u Wiesbadenu i okolici.

Ovaj puta razgovaramo s dr. Stipom Ciciliani, članom Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden te članom drugih hrvatskih društava. Dr. Stipe Ciciliani bio je od 1989. do 1991. dopredsjednik Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden.

Dr. Stipe Ciciliani je otac troje djece. Sada živi i radi, kao liječnik, u Mainzu.

Riječ: Gospodine doktore Ciciliani, odrasli ste i odgojeni u njemačkom kulturnom krugu, hrvatski ste upoznali relativno kasno; Kako su se ta dva svijeta susrela u Vašoj osobi ?

Dr. Ciciliani: Djetinjstvo i ranu mladost proveo sam u Wiesbadenu sa majkom koja je Njemica, rodom iz Saksonije. Njeno porijeklo spominjem stoga jer mi je prenijela one njemačke vrline koje su u tom dijelu njemačke kulture prisutnije negoli u njezinim zapadnim dijelovima: To su poštenje, smisao za sustavni rad i uvjerenje da je važno težiti vrijednostima koja su u skladu s dostojanstvom ljudske osobe i u skladu s potrebama čovjekove zajednice.

Hrvatsku, kao domovinu svog oca, susretao sam od najranijih godina, no tek u ljetnim putovanjima s majkom. Tek negdje od moje četrnaeste godine moji susreti s ocem postaju učestaliji. Od tada sam većinu mojih školskih blagdana provodio u Zagrebu ili Imotskom, s očevom rodbinom, te sam počeo učiti hrvatski kojega do tada nisam poznavao. Čak sam u Wiesbadenu pohađjao večernje tečajeve hrvatskoga kako bih nadopunio ono što bih preko praznika naučio.

U toj dobi se svim ljudima nameću pitanja "tko si" i "kamo krećeš", i naravno da su i mene počela zaokupljati. Budući sam odrastao u njemačkom kulturnom obzoru, za mene bi tada vjerojatno bilo najjednostavnije da je odgovor mogao biti jednoznačan, da sam i dalje mogao prijanjati uz svijet majke, svijet koji je, uspoređujemo li ga s hrvatskom stvarnošću, bio i dotjeran i relativno lagodan, no u sebi sam shvaćao da ne pripadam samo tom svijetu, već da u istoj mjeri pripadam i svijetu svoga oca. A taj je svijet bio znatno kompliciraniji, usto, u slučaju obitelji Ciciliani, i obilježen patnjama, boli i mnogim razočaranjima. Obitelj Ciciliani bila je naime u doba komunističke vladavine proganjana.

Riječ: Obitelj Ciciliani potječe iz Imotskog ?

Dr. Ciciliani: Da, a u Imotski je krajem 18. stoljeća došla iz Italije, iz Verone, no vremenom se potpuno pohrvatila i postala dio nove sredine.

Članovi obitelji držali su do hrvatskih političkih probitaka i za njih radili. Naročito se to može reći za mog djeda Barišu koji je rano intenzivno pristao uz ideologiju braće Radića, za nju radio i konačno to platio svojim životom; ubijen je 1944. kada je skupa s nekoliko imotskih fratara od partizanske vlasti odveden u predjel Zagvozda, pod Biokovo, strijeljan i bačen u jednu jamu.

Progon se kasnije nastavio i na njegovoj djeci, mojem ocu i njegovim sestrama; otežavali su im školovanje, no ta su se djeca ipak velikom energijom borila za svoje mjesto, uspjela su doći na studij u Zagrebu i, što je najvažnije, u sebi sačuvala nadu da će doći i bolji dani. Otac je u Zagrebu završio medicinu, no nažalost je, opet radi političkih okolnosti, morao napustiti Hrvatsku i živjeti i raditi u Njemačkoj.

Riječ: Takav Vas životopis obitelji Vašega oca nije mogao ostaviti ravnodušnim...

Dr. Ciciliani: Doista nije. U dvadesetj godini postao sam članom Hrvatske seljačke stranke koja je tada postojala u izbjeglištvu. Radićeva me ideja, jednako kao i oca koji je svom političkom odgoju ostao vjeran cijelog svog života, fascinirala od trenutka kada sam se kao mladić s njom upoznao, i to najviše radi svojih načela tolerancije i solidarnosti među ljudima. Radićevstvo je doista neokaljana ideja političkog hrvatstva. Ljudi koji su pristajali uz taj program često su teško stradavali, no sami nikada nisu sijali smrt među svojim političkim osporavateljima.

Riječ: Ne čini li Vam se da je politička tradicija braće Radića iscrpljena, da više ne pristaje novim hrvatskim političkim potrebama?

Dr. Ciciliani: Ne ona je i danas izvorište dobre političke orijentacije i to zato jer je izvorna i potpuno primjerena hrvatskom mentalitetu i hrvatskim tradicijama. Povijest je pokazala da su Hrvati doživjeli strahovite nesreće prihativši strane ekstremne ideologije. Da je hrvatski narod doslijedno slušao Radićeve i Mačekove ideje, ideje koje su nikle iz duše hrvatskog naroda, da nije prihvatio strane totalitarne ideje komunizma i fašizma, ne bi doživio građanski rat i rasulo koje je slijedilo.

Riječ: Nakon školovanja i ispita zrelosti na gimnaziji u Wiesbadenu upisali ste studij medicine u Zagrebu; Je li Vam privikavanje na rad i život u Zagrebu bilo teško?

Dr. Ciciliani: Na studij u Zagreb sam kranuo zato jer bih u Njemačkoj bio teže došao na red za studij medicine, a medicinu sam svakako želio studirati, ali i zato jer me Hrvatska intrigirala kao mjesto mog porijekla i to je bila prilika da tom porijeklu temeljitije udjem u trag.

Privikavanje je doista na početku bilo mukotrпно; proživljavao sam one teškoće koje susreće svaki mladi čovjek kada dolazi u novu sredinu. U Njemačkoj sam bio ostavio prijatelje, a u Zagrebu ih je tek trebalo steći. Trebalo mi je otprilike godinu dana da dobro naučim jezik, upoznam grad i običaje, a onda je sve išlo lakše.

Živio sam kod očeve sestre i imao privilegij družiti se s ljudima iz zanimljivog imočanskog kruga, s Vladom Gotovcem, Tončijem Vrdoljakom i drugima, dakle s izuzetnim ljudima, s intelektualcima, s osobama od kojih

se moglo puno čuti i naučiti. S druge strane, to su bili proganjani ljudi, ljudi koji su neslobodno živjeli te sam tako došao u izravni dodir s tzv. socijalizmom. Do tada sam socijalizam poznavao samo iz perspektive zapadnog društva koje je u to vrijeme taj socijalizam jednim svojim znatnim dijelom označavalo kao model koji da dobro funkcionira. Boraveći u Hrvatskoj mogao sam izbliža vidjeti da je taj model u praksi potpuno zatajio, da se radi o vladavini laži, surovij i primitivnoj.

Riječ: Nakon završenog studija vratili ste se u Njemačku; jeste li doživljavali da se na Vašu zagrebačku diplomu gleda kao na manje vrijednu ?

Dr. Ciciliani: Nisam dobio takav dojam. Ne može se doduše reći da su bili impresionirani zagrebačkim sveučilištem ili da su o njemu nešto znali, kao što ponekad u Zagrebu vole misliti; više mi je pomagala činjenica da Nijemci imaju puno iskustva sa strancima, da su naučeni da im dolaze ne samo radnici, već i ljudi iz područja znanosti, kulture ili umjetnosti.

Osobno nisam imao osjećaj da je moja kompetencija manja od liječnika koji su se školovali na Zapadu, iako je to teško točno procijeniti. Kod mene je u tom smislu prisutniji jedan drugi doživljaj: budući osjećam da moj poslodavac i moje kolege i kolege znaju da nisam "pravi" Nijemac, nastojim uvijek biti malo bolji, nastojim se posebno dokazati.

Riječ: Na kojem području medicine radite?

Dr. Ciciliani: Na početku sam radio u vojnom sanitetu i u okvirima Njemačke vojske postao major, a iza toga sam se zaposlio u Bolnici sv. Vinka u Mainzu. Tamo radim na području interne medicine. Uža specijalnost mi je intenzivna medicina.

Riječ: Svakodnevno ste svjedok ljudske patnje i smrti ...

Dr. Ciciliani: Kad je čovjek svakodnevno suočen s patnjom i smrću, za njega je stalno pitanje kako da se prema tome odnosi. Jedni pri tome postaju cinici, drugi pak možda nauče pravi smisao praćenja drugog čovjeka. I kad možemo pomoći bolesniku i kad mu ne možemo pomoći, najvažnije je da osjećamo dužnost da ga pratimo, da smo uz njega, da nam nije svejedno. Vjerujem u davanje.

Riječ: U Zagrebu ste upoznali svoju suprugu, s njom imate veliku obitelj, otac ste troje male djece ...

Dr. Ciciliani: Mislim da je obitelj i dom najveća vrijednost u čovjekovom životu i da svatko tko ima obitelj i dom, može biti sretan. Imati brojnu obitelj danas je svakako iscrpljujuće i sa sobom nosi brojne probleme, naročito za majke, jer na njih pada preveliki teret, no ipak je lijepo. Djeca su dar ljubavi, Božji dar, i tako ih treba primiti.

Riječ: 1989. izabrani ste za dopredsjednika Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu, kasnije ste bili djelatnik društva u Mainzu, a 1992. prihvatili ste dužnost predsjednika Saveza hrvatskih društava u Njemačkoj. Koji su Vas motivi poticali na takav angažman ?

Dr. Ciciliani: Jedini mi je motiv bio da nešto učinim za zajednicu, u

ovom slučaju za hrvatsku zajednicu. Sve je manje ljudi koji su spremni učiniti nešto za zajednicu a da od toga ne očekuju vlastitu dobit.

Riječ: Svi ovdje znamo da krasno pjevate, da imate takodjer smisla za glumu. Zar svojevremeno niste bili u dilemi da se umjesto medicinom počnete baviti umjetnošću ?

Dr.Ciciliani: Ne, uvijek sam želio biti liječnik, no pjevanje i gluma i dobro raspoloženje mi u liječničkom pozivu dobro dolaze. Ponekad mi kažu da svojim raspoloženjem ljude dižem od mrtvih. Ako je tako, to dolazi od toga što se životu veselim, što u njega vjerujem, što pak ne stoji u opreci s činjenicom da sam ponekad veoma tužan, kada za to imam razloge.

Riječ: Upravo ste se vratili iz posjete Hrvatskoj; Vaše promatranje Hrvatske je trijeznije od onoga "čistih" Hrvata, jer Vi je ipak gledate s male razdaljine i možete je stoga možda bolje vidjeti; Kako ste ovaj puta doživjeli Hrvatsku? Kako ocjenjujete hrvatske perspektive ?

Dr.Ciciliani: Vidim da u Hrvatskoj postoje teški problemi, no da njezini ljudi imaju snage i volje te probleme rješavati. Posebno me zadivljuje tzv.mali čovjek, onaj koji je izborio slobodu za Hrvatsku. Vidio sam sada da tim ljudima nije lako, ali i to da se njihov "dišpet" nije ugasio, da vjeruju u budućnost svoje djece. Uz takve ljude Hrvatska će izići iz teškoća u kojima se danas nalazi. Poznajem puno ljudi koji Hrvatsku vole ne zato jer je bogata i može puno dati, već jednostavno zato jer je tu, onakva kakva je. Uz takvu privrženost njenih ljudi, vjerujem, pred Hrvatskom stoji budućnost.

Dr.Stipe Ciciliani sa svojim najmladim djetetom

KONCERT ZAGREBAČKE PJEVAČICE DUNJE KNEBL

Pjesme iz hrvatske narodne glazbene baštine, Wiesbaden, Pius-Haus, 26. lipnja, 1994.

Koncert Dunje Knebl koji je HKZ priredila u nedjelju, 26. lipnja, 1994. u dvorani "Pius-Haus" u Wiesbadenu bio je potpuno drukčiji glazbeni doživljaj od mnogih koji se inače nude iseljenicima. Dok na nastupima mnogih pjevača i sastava, kako hrvatskog rocka tako i hrvatske narodne glazbe, slušamo često izvodjene i dobro nam poznate skladbe, nastup Dunje Knebl nam je otkrio stare, gotovo zaboravljene i nama nepoznate narodne pjesme iz Medjimurja. I ako smo na mnogim bučnim koncertima rado prihvaćali poziv izvodjača da pjevamo s njima, na koncertu Dunje Knebl potpuno smo utihnuli zaneseni ljepotom stare hrvatske narodne glazbe i osjećajnošću Dunjine izvedbe. Ustvari su nam izvedene skladbe po svom ukupnom glazbenom utisku odmah zazvučale blisko i prisno, u našim dušama duboko usadjena ljubav za hrvatsku glazbu ih je odmah prepoznala. Ali riječi su bile druge, melodija različita, u znanim zvucima otkrivali smo nešto novo, nešto što nam je naizgled dosada ostalo skriveno. U tom istovremenom doživljaju poznate glazbe i otkrivanja nepoznatih pjesama bila je posebna draž koncerta Dunje Knebl. Dunja se uz svoje pjesme sama prati na gitari, svirajući to izražajno glazbalo na način koji podsjeća na pratnju gitare u američkim baladama. Meki zvuci struna, kojima Dunja Knebl sa zadivljujućom lakoćom vlada, naglašavaju sjetan, lirski ugodjaj medjimurskih pjesama, punih čežnje i ljubavi.

Premda Dunja Knebl posebnu pažnju posvećuje medjimurskoj narodnoj glazbi, ne zaboravlja ni glazbu drugih hrvatskih krajeva. Jedan dio koncerta posvetila je hrvatskoj narodnoj glazbi općenito, izvodeci dalmatinske, zagorske, slavonske gradišćanske... s jednakom predanošću i poštivanjem osobitosti glazbenog izražaja dotičnog kraja.

Koncert Dunje Knebl je bio umjetnički doživljaj koji se dugo pamti. Osim toga, podsjetio nas je kojim skrivenim blagom raspoložemo i upozorio, kako ga često premalo cijenimo.

Dunja Knebl na koncertu u Wiesbadenu.

HRVATSKE UDRUGE POD JEDNIM SVJETSKIM KROVOM

Druga konvencija Hrvatskog svjetskog kongresa u Zagrebu

U radu konvencije sudjelovali predstavnici Hrvatske kulturne zajednice
Wiesbaden

U Zagrebu se od 1. do 3. srpnja ove godine na Drugoj konvenciji Hrvatskog svjetskog kongresa okupilo oko 450 zastupnika iz 35 zemalja. Njemačka je delegacija imala 30 zastupnika i desetak promatrača, a petero od njih dolazilo je iz našega društva; u Zagrebu su bili : Ivo Andrijević, Edvin Bukulin, Jerko Runje, Maja Runje i Ljerka Vincetić.

Hrvatski svjetski kongres je projekt kojeg je pokrenuo te njime u protekle tri godine ravnao hrvatski iseljenik iz Sjedinjenih Drzava Nikola Kirigin, a njegov je smisao demokratsko organiziranje svih hrvatskih udruga na svjetskoj razini. U preko trideset zemalja, od Danske do Južne Afrike, održane su osnivačke skupštine - osnovne jedinice Hrvatskog svjetskog kongresa su Kongresi pojedinih zemalja u kojima žive Hrvati - koje su na mnogim mjestima okupile veliki broj djelatnih udruga te ponegdje počele i uspješno djelovati. Tek u nekim zemljama Južne Amerike osnivanje Kongresa do sada još nije uspjelo. Predstavnici tih zemalja stoga su u Zagrebu bili prisutni tek kao promatrači.

Konvencija u Zagrebu se održavala u Saboru Republike Hrvatske, pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Franje Tuđamana, a u prisutnosti niza vodećih osoba iz vjerskog, političkog i kulturnog života. Time je ovaj iseljenički projekt dobio čvrstu potporu svoje matice.

U Zagrebu je ovom prilikom izabrano prvo demokratski legitimirano vodstvo. Za predsjednika je izabran fra Šito Ćorić iz Švicarske, a dopredsjednici su dr. Stanislav Janović, predsjednik Hrvatskog svjetskog kongresa u Njemačkoj te dr. Jure Grahovac iz Sjedinjenih Drzava. Tajnik je Josip Sovulj, također iz Sjedinjenih Drzava, a blagajnica Dijana Vukusic iz Švedske.

Medju zastupnicima koji su radili podijeljeni u radne odbore za ulaganje i povratak, lobby i informacije, humanitarni rad, kulturu i školstvo te u radnom odboru za mladež i šport nalazili su se mnogi izuzetni, marljivi i uspješni ljudi. Zaključci radnih skupina stoga su doneseni brzo i konstruktivno, no u sebi su ujedno sadržavali bitnu teskoću Kongresa : tko će, kako i kojim sredstvima ostvariti zadaće iz dugih i stručno izradjenih

kataloga nužnih i hitnih mjera koje bi hrvatsko iseljništvo htjelo darovati napretku svoje hrvatske domovine i napretku vlastitih zajednica rasutih svijetom? Svi djelatnici Kongresa svjesni su naime ozbiljne krize koja u ovom trenutku duboko dezorijentira hrvatsko iseljništvo i gasi njegovu veliku snagu djelovanja koju je ono imalo prošlih desetljeća. Sa svih strana čulo se naime da je u udrugama sve manje djelatnika, da je pojedine akcije sve teže provesti, čak da je u hrvatskim dopunskim i etničkim školama po svijetu sve manje polaznika.

Razgovori o uzrocima ovakvog stanja spominjali su izlišne stranačke borbe u iseljništvu, zatim pojave zlorabe vlasti među političarima u Hrvatskoj koje među iseljenike unose razočaranje, ili su uzrokom smatrali običnu istrošenost ljudi nakon velikih i teških napora.

Pravi je odgovor u ovom trenutku teško naći. Izvjesno je samo da je prošlo vrijeme djelovanja "protiv neprijatelja" koje je uvijek najjednostavniji način društvenog djelovanja te da novo vrijeme zahtjeva ljude koji znaju raditi komplementarno, koji će pokazati ljepotu i mogućnost zajedničkog rada u nadopunjavanju raznolikih hrvatskih skupina. Kongres u Zagrebu pokazao je da Hrvati u iseljništvu imaju takvih ljudi i pobudio je optimizam da novo vrijeme uspjeha tek dolazi.

Dio zastupnika iz Njemačke na primanju kod predsjednika Tudjmana

MEDJUNARODNA LJETNA PROSLAVA

Wiesbaden, Marktplatz, 10.srpnja 1994.

Na tradicionalnoj ljetnoj proslavi Vijeća stranaca grada Wiesbadena koja je održana 10.srpnja na središnjem gradskom trgu i ove su godine sudjelovale sve hrvatske udruge. Posebnu pažnju u programu privukao je nastup mlade korčulanske gitaristice Lade Bonguardo, a na štandovima bogata ponuda hrvatskih jela, slastica i pića.

Štand Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden

LJETNA ŠKOLA HRVATSKOGA JEZIKA I KULTURE

Djeca iz Wiesbadena boravila u Crikvenici od 25. srpnja do 7. kolovoza 1994.

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden i ovog je ljeta, nakon višemjesečnih priprava, održana Ljetna škola hrvatskoga jezika i kulture. Škola je ovoga puta održana u Crikvenici, od 25. srpnja do 7. kolovoza 1994.

U Crikvenicu je iz Wiesbadena krenulo dvadeset i troje djevojčica i dječaka između deset i petnaest godina u pratnji voditeljica Gabrijele Fijala i Ivanke Crnić.

Dvotjedni boravak bio je ispunjen pomno pripremljenom nastavom vođenom profesorima-stručnjacima za hrvatski kao drugi te kao strani jezik; u skupini je naime i ove godine bilo nekoliko hrvatske djece koja hrvatski ne razumiju i ne govore ili ga tek pomalo razumiju.

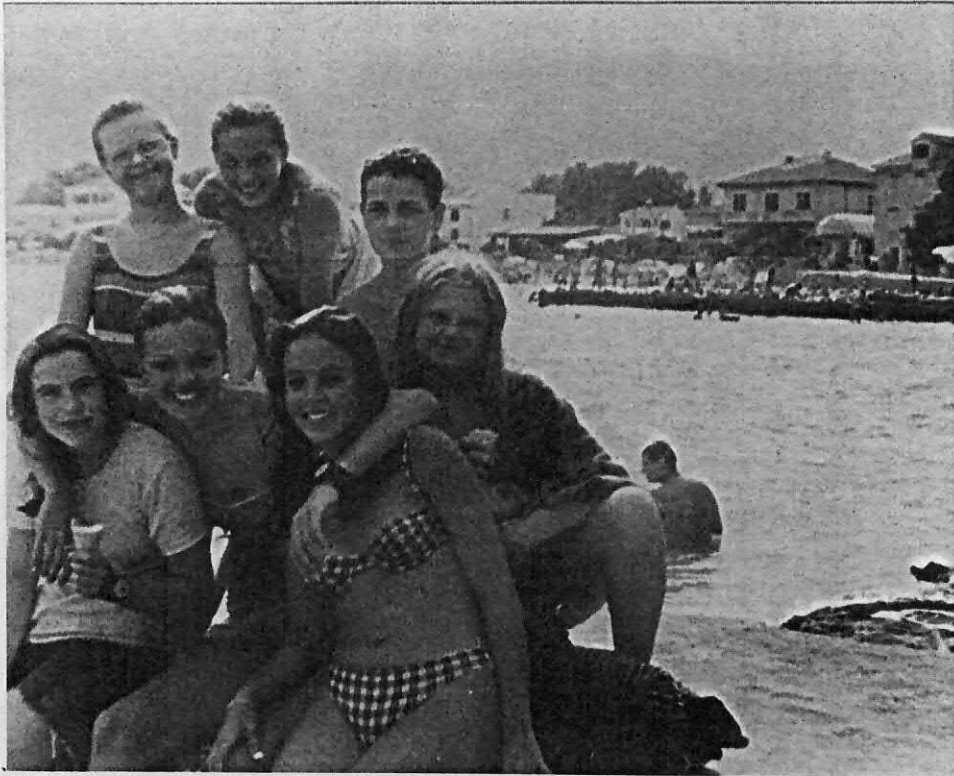
U dječjem odmaralištu u Crikvenici u isto je vrijeme boravila i skupina hrvatske djece iz Mađarske, poneko dijete iz Švicarske i Kanade, te skupina zagrebačkih učenika. U brojnim radionicama, pjesmi, kupanju, putovanju i izletima stvorena su prijateljstva i uspomene koja će grijati dječja srca do sljedećeg ljeta.

U okvirima Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu rad na ljetnim školama ocjenjujemo izuzetno važnim jer smatramo da bitno pridonosi održavanju hrvatskoga jezika djece i mladeži. Stoga nam je nakana i sljedeće godine posebnu pažnju posvetiti ovom projektu, a posebno ga nastojati proširiti u hrvatskim zajednicama u drugim njemačkim gradovima.

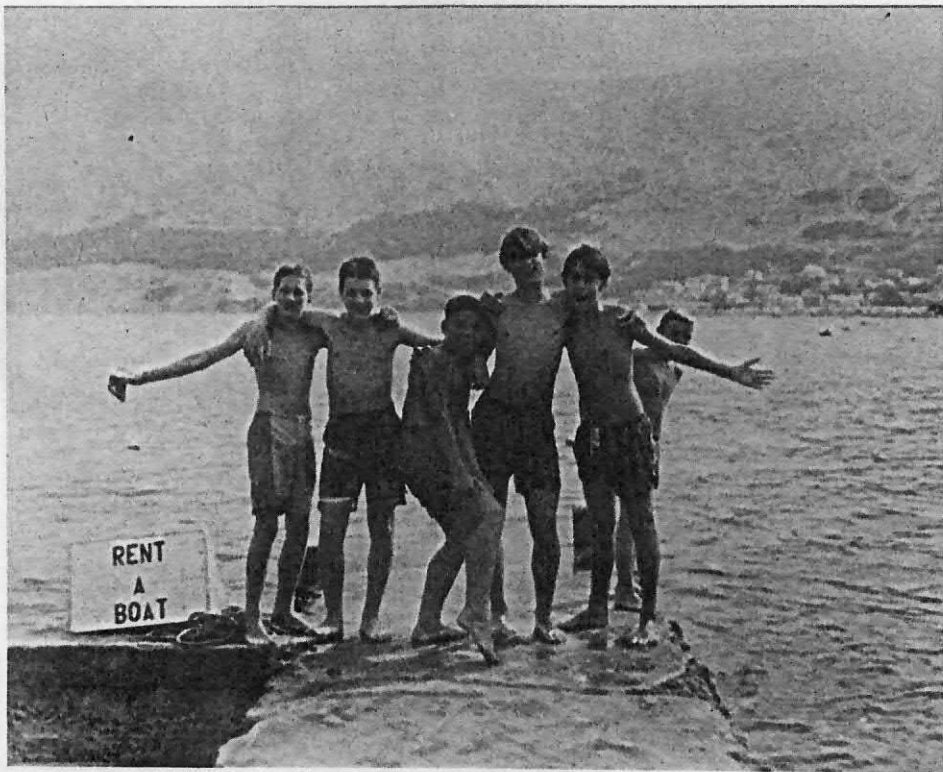

Sudionici Ljetne škole pred odmaralištem u Crikvenici.

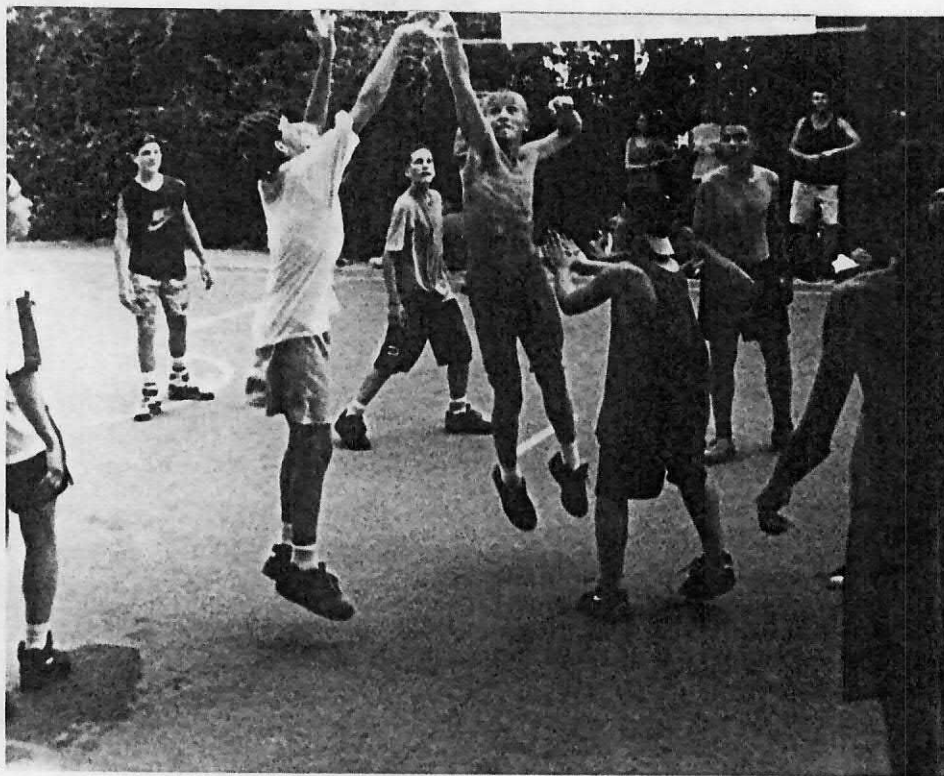
Prizori iz Crikvenice

Igra.....

i zadovoljstvo.

Košarkaško natjecanje

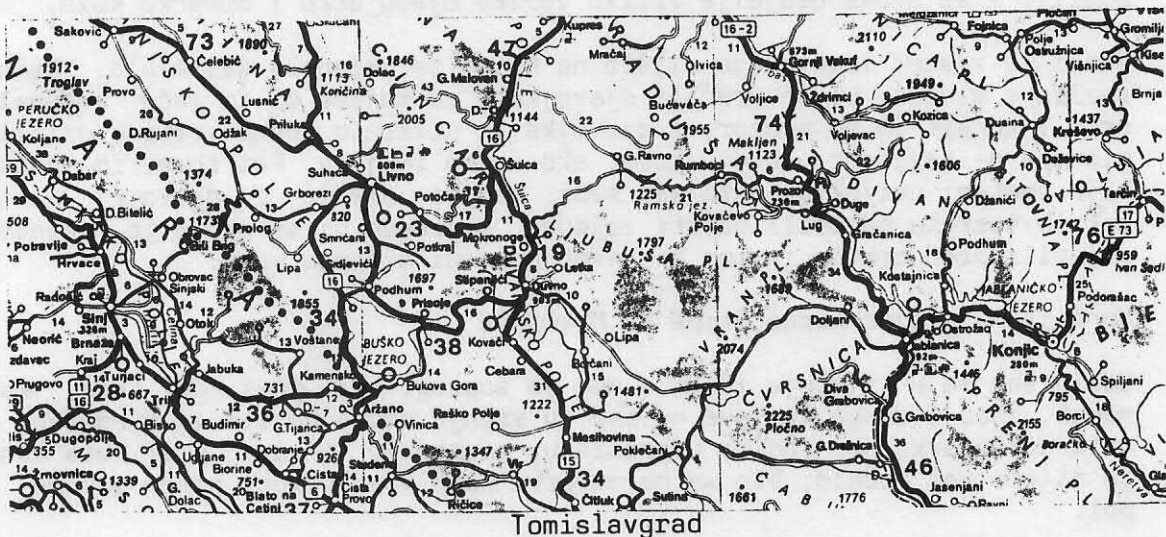
Kazališna priredba

Između Tomislavgrada i Wiesbadena

Tomislavgrad u zemljopisnom smislu obuhvaća sam grad Tomislavgrad, zatim dvadesetak sela u Duvanjskom polju te sela Šuičke i Roškopolske kotline. To je visoravan krške gradje koja se nalazi na oko 900 m nadmorske visine, okružena Ljubušom, Vranom, Midenom, Tušnicom, Jelovačom i drugim brdima.

U društvenom smislu Tomislavgrad je, prema zadnjem popisu, zavičaj šezdesetak tisuća Hrvata od kojih su gotovo svi radno sposobni ljudi "na radu". Osim toga, to je najčešće zavičaj uspravnih i jakih ljudi, jakih kad vjerno čuvaju svoje rasute obitelji i jakih kad vjerno čuvaju svoj hrvatski duh. Pri tome ostaje otvoreno pitanje jesu li snažni zato što po njima dugo udaraju (pravi i) politički vihuri ili se ovi na njih ruše zato jer su jaki.

Tomislavgradjani žive i u Wiesbadenu. To su obitelji Jozе Marinčićа (Mrkodol), Stojka, Marka i Ivana Kovčo (Letka), Paška Radoša (Roško polje), Stipe Meštrovića (Mrkodol), Ivana Bojkića (Donji Brišnik), Marijana Zdrinušićа (Bukovica), Slave Marinčićа (Mesihovina), i druge.

Govori

I V A M E Š T R O V I Ć

rodjena 1938. u Donjem Brišniku, Tomislavgrad,
sada u Niedernhausenu kraj Wiesbadena:

U mom najranijem djetinjstvu u sjećanje mi se najdublje urezalo tugovanje majki za djecom, brišničkim mladićima koji se poslije rata nisu vratili kući i za koje nisu znale jesu li poginuli ili su možda negdje živi ...

U školi smo učili o partizanima, o tome kako su se oni borili protiv

fašista, o bratstvu i jedinstvu, o tome kako ćemo se braniti od neprijatelja i izgradjivati našu zemlju. Fratriba smo pak svi išli na vjeronauk, spremali se za Prvu pričest i Krizmu i, prelazeći crkveni prag, zaboravljali političku stvarnost.

Zemlja mog oca, koji je s bratom i njegovom obitelji živio u zajednici, nije nas mogla prehraniti, a u cijelom Tomislavgradu nigdje za naše ljude nije bilo posla, i moj je otac otkako se ja sjećam uvijek ponovno odlazio od kuće u potrazi za sezonskim poslovima, a 1952. je pronašao trajniji posao u Indjiji u Srijemu te se odlučio tamo preseliti.

Mama mi je umrla u mojoj šestoj godini, a iza nje su umrle i moje dvije mlađe sestre. Liječnika nije bilo u blizini i mnoga su djeca umirala.

Ubrzo nakon odlaska u Indjiju otac me poveo k sebi. Tamo sam išla u 4. razred i radila u domaćinstvu, no srce me vuklo k baki i mojoj neudatoj tetki u rodnu kuću u Brišnik. I one su me sa svoje strane zvale jer su mislile da me kod oca nitko neće naučiti vesti i plesti, i ja sam se nakon dvije godine vratila.

Kod kuće sam radila ženske poslove, ali i kopala, kupila sijeno i išla u drva. Posao nam je svima bio težak, a oskudica je bila velika, no ipak je bilo i puno veselja. Često smo pjevali, šalili se, a pred crkvom se poslije mise svake nedjelje vrtilo veliko djevojačko i momačko kolo.

Svaki je zaseok imao svoje sijelo na kojem se mladež sastajala. Nakon razlaska mladići bi se vraćali djevojkama za kojima bi im jače zakucalo srce i kucali im na prozor, a djevojke bi otvarale kućna vrata i primile mladića na razgovor u svoju sobu, ako su to željele. Pri tome ih nitko nije smetao; uvijek bi ostajali sami. Ako bi mladić i djevojka nakon takvih susreta odlučili ostatei zajedno, sljedeće bi se nedjelje zajedno pojavili pred crkvom i time bi javno potvrdili svoju vezu.

Meni je na prozor kucao Stipe iz Mrkodola ...

Udala sam se u siječnju 1962, a moj je suprug, koji je i do tada, kao momak, išao u druge krajeve na rad, u srpnju dobio papire za Njemačku i otišao. Zdravku sam rodila u prosincu, a otac ju je vidio prvi puta kada je dijete već hodalo; bio se naime prvi puta vratio kući nakon godinu i pol.

S djecom, te sa svekrom i svekrvom i zaovama, živjela sam sama šest godina - u međuvremenu sam imala dvoje djece, 1965. nam se rodio naš sin Dragan - što je bilo potpuno uobičajeno jer su muževi svih žena bili na radu. 1965. moj je suprug od svoje prve uštedjevine sagradio novu kuću u Mrkodolu. Tome sam se tada veselila, no tada još nisam znala da nam to nije zadnja kuća koju gradimo.

1968. sam odlučila suprugu predložiti da bih i ja išla s njim. Bilo mi je jako teško ostaviti djecu, no ipak sam i ja krenula u Njemačku te i sama započela teškim radničkim životom u nepoznatoj zemlji.

Radili smo puno, stanovali u tijesnom stanu, trpili od toga što su nam djeca daleko od nas i zato smo ih 1970. doveli k sebi u Wiesbaden. U međuvremenu smo shvatili da za nas i za našu djecu nema budućnosti u Tomislavgradu i odlučili smo pokušati osnovati dom u Zagrebu. Za takav je plan trebalo mukotrпно štedjeti i raditi. Odricali smo se nekoliko godina i uspjeli sagraditi i urediti kuću u Vrapču. 1976. se rodilo naše treće dijete, sin Mario, a 1978. smo suprug i ja odlučili da je trenutak da se s djecom vratim u Zagreb, u našu novu kuću, u nadi da će

nam se on pridružiti te da ćemo konačno živjeti smireno kao normalna obitelj. Nažalost, taj plan nismo uspjeli ostvariti; život u Zagrebu postajao je sve skuplji i teži i nije nam preostalo ništa drugo već da se 1985. vratim u Njemačku. Ni ovaj puta se nažalost nismo našli svi na okupu; u Zagrebu je ostala Zdravka koja je u međuvremenu završila srednju školu, te Dragan koji se u tom trenutku nalazio u vojsci.

1989. počeli smo graditi treću kuću u našem životu; ovaj puta u Niedernhausenu kraj Wiesbadena. U njoj sada stanujemo suprug i ja sa sinovima; Dragan se također vratio u Njemačku. Zdravka živi sa svojom obitelji u Zagrebu.

U Niedernhausenu u Taunusu nam je sada lijepo i udobno, no suprug i ja želimo sljedeće godine svog života živjeti u Zagrebu. Nakon svih obiteljskih rastanaka na koje nas je nagnala tvrda duvanjska zemlja i činjenica da u Duvnu za nikoga od Hrvata nije bilo ni posla ni napretka, nakon svih trganja i borbi da skupimo obitelj i dignemo je na noge, okupljanje u Zagrebu doživjeli bismo kao da nam je nakon duge i nesigurne plovidbe napokon uspjelo stići na drago, sigurno i poznato mjesto.

Iva Meštrović sa Zdravkom u Mrkodolu 1963.

I z m e d j u T o m i s l a v g r a d a i W i e s b a d e n a

G o v o r i

M I J O R A D O Š

rodjen 1945. u Kongori, Tomislavgrad, sada u Wiesbadenu:

Mijo Radoš

U mom djetinjstvu u kući mojih roditelja u Kongori tijekom zimskih bi se mjeseci održavala sijela. Nakon naše krunice i večere u kuću bi pristizali prijatelji i susjedi, zasjeli oko vatre, a moj bi otac kao pismeniji čovjek, na glas čitao iz našega "pismara", Kačićevog "Razgovora ugodnog". Ja bih tada napinjao uši jer bih saznavao ne samo o događajima koji su se prepričavali u "Razgovoru ugodnom", već i o onima o kojima se govorilo tek potihom, kad bi ljudi bili sigurni da ih nitko ne čuje: o partizanskim progonima o zbjegu hrvatskih vojnika i civila, o zatvorima. Tako sam saznao da se u Kongoru nije vratilo trideset i sedam mlađih muškaraca, a kasnije ću saznati da je iz duvanjskog kraja 1945. "nestalo" oko tisuću četiristotine ljudi.

Na sijelima su se čitale i pjesme o Mijatu Tomicu, hajduku iz turskog doba, rođenom u Brišniku, junaku koji je u Vran-planini napadao turske trgovačke karavane, "svoje hranio i od zla branio", koji je često navraćao u Kongoru gdje još danas stoji kamen od kojih sedamdesetak kilograma kojeg je bacao s ramena. Pjesmu o njegovoj Jabuci-livadi, koju su Turci iz čista mira počeli kositi, koju je on zatim pokušao obraniti i radi čega se morao odmetnuti u hajduke, te desetke drugih pjesama o njemu, znali smo svi napamet.

Pjesme su pjevale i o kralju Tomislavu za kojeg predaja kaže da je 925. krunjen na Libu, uzvisini iznad naše crkve u Kongori. O tome je onda, kao i danas, u selu znalo i na to bilo ponosno svako i najmanje dijete, i sve nam je to, uz našu jaku vjeru, bila duhovna hrana.

Taj svijet ljudi oko vatre odudarao je od svijeta u kojem sam živio u školi. Učitelji, kao i svi ostali ljudi na istaknutijim mjestima, osim fratra, bili su Srbi iako je srpskog stanovništva u našem kraju tek oko 2%. Tomislavgrad se u Jugoslaviji nalazio pod nekom vrstom okupacije, a vlast je svoju najvažniju zadaću vidjela u tome da kontrolira ukupno stanovništvo. No, još strašnija kazna sastojala se u potpunom ekonomskom i kulturnom zapuštanju čitavog kraja. Tomislavgrad nije doživio nikakvi razvitak, nisu otvorena baš nikakva radna mjesta, cijeli se kraj gušio u

siromaštvu i ljudi su jedini izlaz vidjeli u tome da odlaze na rad u druge krajeve. Neposredno poslije rata odlazilo se u Vojvodinu, Srbiju i Crnu Goru, gdje se tada puno gradilo, a već od ranih pedesetih bježalo se preko granice na Zapad. Šezdesetih godina vlast je počela izdavati pasoše, smatrajući valjda da će nas se na taj način najlakše riješiti, i veliki se val ljudi uputio u Njemačku, Austriju ili Švicarsku. Tada su otišli baš svi, svatko tko je mogao raditi.

Ja sam krenuo 1965. Oženio sam se nekoliko godina kasnije i sa ženom stekao četvero djece. Moja je žena s djecom ostala u Kongori, brinula o mojim starim roditeljima, o odgoju dječak, o blagu i o zemlji. Žrtva moje žene je junačka žrtva svojstvena našim ženama od kojih su mnoge strpljivo nosile najteži teret razdvojenih obitelji. Sve ove godine, a naš dugi rastanak još uvijek traje, bile su i meni teške, no otvorena rajska vrata dočekat će žene ...

U međuvremenu, prošle godine, obitelj sam preselio u stan kojeg sam kupio u Zagrebu i to zato jer djeci želim pružiti najbolju mogućnost školovanja.

Vjerujem u Hrvatsku državu i vjerujem da Tomislavgrad više neće trpjeti sudbinu koju je do sada trpio. Zato se uzdam da ovaj zadnji korak ne znači odlazak moje obitelji iz Tomislavgrada. Očekujem da će Posušje, Livno, Kupres, Tomislavgrad i drugi gradovi u mom kraju konačno uskoro doživjeti procvat i napredak, da će se moja školovana djeca kao stručnjaci moći vratiti u Tomislavgrad, tamo raditi, sa svojim obiteljima mirno i normalno živjeti u našoj velikoj novoj kući u Kongori, te da će na taj način dugogodišnje odricanje moje žene i žrtva mog osamljeničkog života i rada u tudjini dobiti konačni i puni smisao.

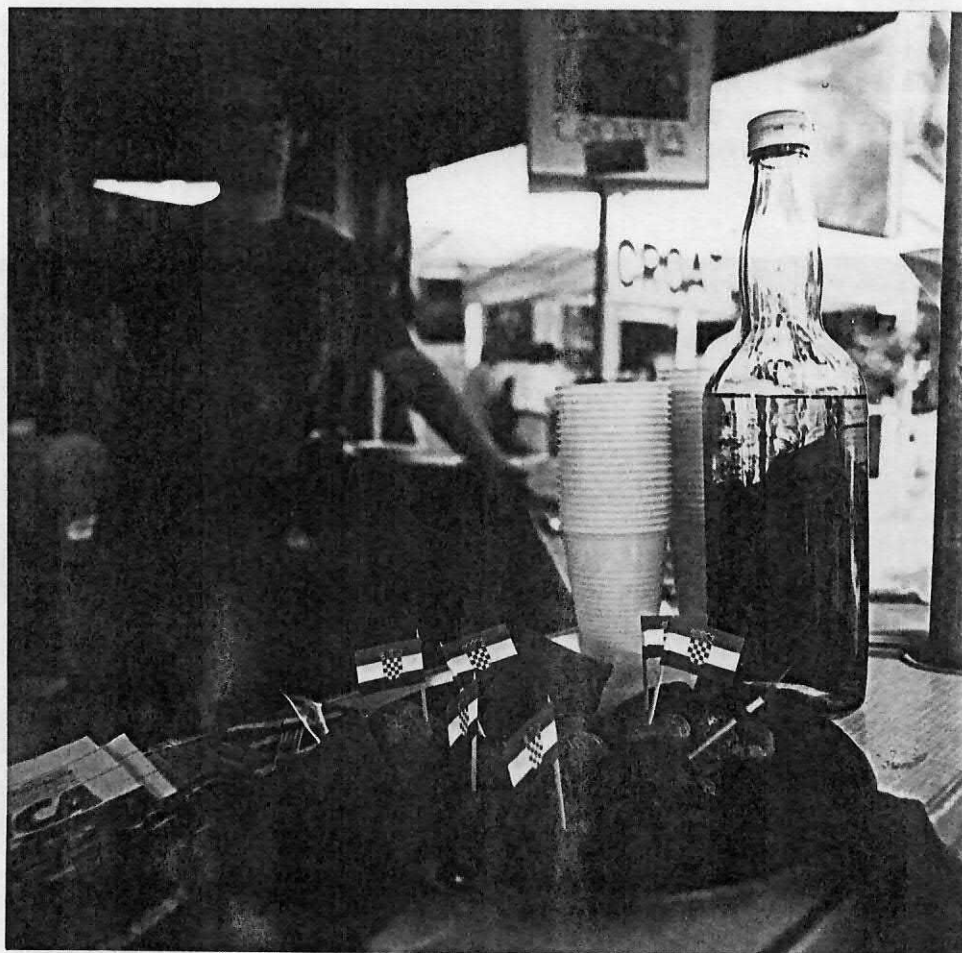
Obitelj Radoš na okupu pred crkvom u Medjugorju

ŠTAND HRVATSKE KULTURNE ZAJEDNICE NA PREDIZBORNOM SKUPU I PROSLAVI SPD-a

Wiesbaden, Camp Lindsey, 9.rujna 1994.

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden sudjelovala je na poziv predstavnika gradske socijaldemokratske organizacije na predizbornom skupu i proslavi koju je stranka organizirala u središtu Wiesbadena na prostoru iseljene američke vojarne Camp Lindsey.

Hrvatski štand privukao je pažnju sudionika ovog skupa svojim izlošcima - hrvatskim turističkim posterima i mnogim prospektima - te ponudom jela i pića. Djelatnici našega društva imali su usto priliku i čast razgovarati s uglednim prisutnim gradskim i pokrajinskim političarima koji su se zanimali za naše vidjenje hrvatskih prilika ili nam jednostavno priopćavali da jedva čekaju kada će opet moći na ljetovanje u Dubrovnik.

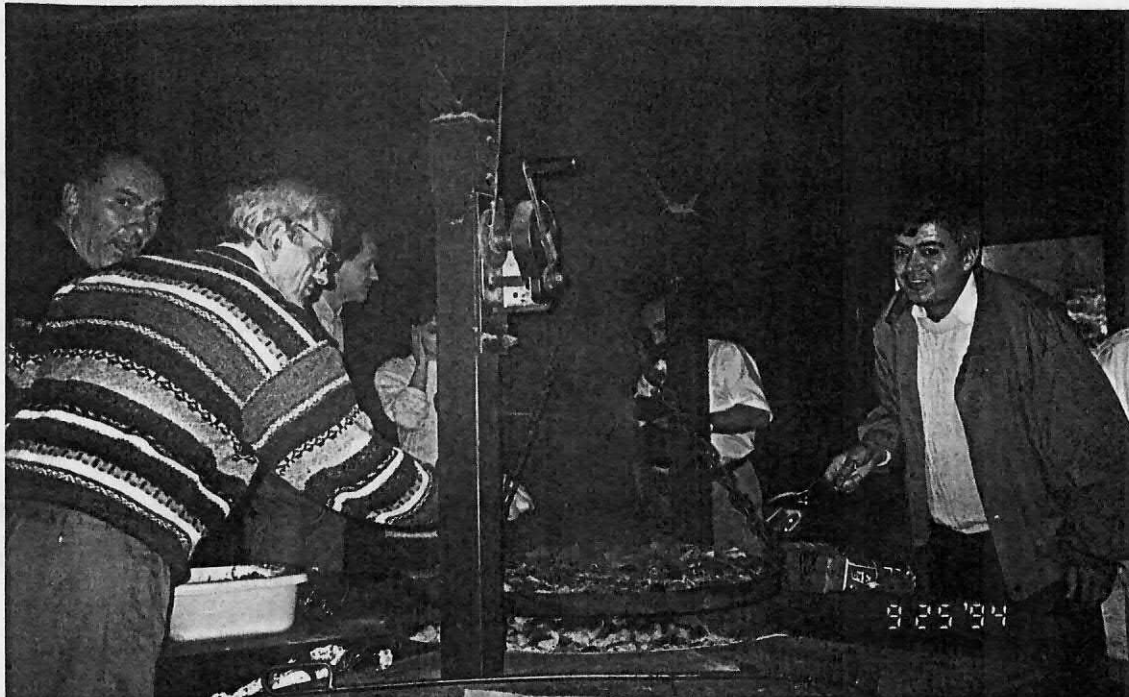

Na štandu Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden

IZLET ČLANOVA I PRIJATELJA

Wiesbaden, Platte, 25. rujna 1994.

Članovi i prijatelji Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden okupili su se 25. rujna na zajedničkom izletu i ručku oko planinarske kućice i roštilja na brdu Platte u Taunusu, pokraj Wiesbadena. Topli jesenski dan protekao je u ugodnom i veselom druženju.

Oko roštilja

Dio sudionika za stolom

Dr. LAV ZNIDARČIĆ U WIESBADENU

Predavanje o ulozi Katoličke crkve u hrvatskom narodu
Wiesbaden, Waldstrasse 95, 08. 10. 1994.

Dr. Lav Znidarcic je u subotu 8. listopada 1994. u organizaciji Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden, a kao predstavnik Matice hrvatske u kojoj je pročelnik Odjela za kulturne veze sa Hrvatima izvan domovine, održao predavanje o ulozi Katoličke crkve u hrvatskom narodu.

Dr. Znidarčić je iscrpno opisao povijesne početke Katoličke crkve na našim prostorima. Naglasio je činjenicu da je u bogoslužju latinski jezik vrlo rano zamijenjen narodnim hrvatskim jezikom, te da je taj privilegij unutar Zapadne crkve imala jedino Crkva u Hrvata. Nakon toga je slijedio pregled nastajanja raznih redovničkih zajednica na području naše domovine. Dr. Znidarčić je opisao njihov blagotvoran utjecaj na znanost, umjetnost i književnost. Dobro je objasnio ulogu Crkve i nekih njezinih predstavnika u Hrvatskom narodnom preporodu. U opisu novije povijesti nije mogla ostati nespomenuta uloga kardinala Stepinca.

Dr. Znidarčić je bio suradnik kardinala Stepinca. Ta je činjenica potakla mnoga pitanja o prilikama u tadašnjoj Crkvi i zbivanjima u okolini samog kardinala Stepinca. Diskusija, koja je bila duža od samog predavanja, završena je pitanjima i razmišljanjima o sadašnjem trenutku Katoličke crkve u Hrvatskoj.

Dr. Lav Znidarčić: na predavanju u Wiesbadenu

Meine erste Begegnung mit Žman

Bevor ich meinen Mann kennenlernte, kannte ich "Jugoslawien" nur aus dem Fernsehen. Das änderte sich bereits bei unserem ersten Treffen, denn mein zukünftiger Mann informierte mich sofort über sein Heimatland Kroatien. Aber erst, nachdem wir bereits ein halbes Jahr verheiratet waren, besuchte ich zum ersten Mal seine Heimat und konnte mir alles anschauen.

Mein Mann ist aus Dalmatien, aus einem kleinen Ort namens Žman auf der Insel Dugi Otok. Schon die Fahrt über die Magistrale, die kahlen Felsen und das Meer beeindruckten mich sehr. Aber vor allem Dugi Otok und Žman! Damals (1974) gab es auf Dugi Otok noch keine Straße. Das Gepäck wurde aus dem Auto, das in Zadar bleiben mußte, auf das Schiff verladen. Vom Hafen in Žman wurden alle Koffer mit der Schubkarre zum Haus befördert. Im Haus meines Schwiegervaters gab es kein fließendes Wasser, das Regenwasser wurde in einer Zisterne im Hof gesammelt und mit dem Eimer hochgeholt. Das ist nicht so einfach - ich mußte viel üben, bis der Eimer mehr als 5 cm Wasser enthielt.

Auch vieles andere war für mich ein Problem:

- Wie wäscht man sich die Haare ohne fließendes heißes Wasser, ohne Waschbecken, ohne Badezimmer?
- Wie wird ein frisch geschlachtetes Huhn (es wurde zum Glück von meinem Schwiegervater getötet) so vorbereitet, daß man es in den Ofen schieben kann (ich kannte nur tiefgefrorene, "saubere" Hühner)?

Was macht man mit einem Sack, aus dem sich 8 dicke Aale schlängeln?

Jeder Tag brachte neue Überraschungen:

- Der Weg ins Feld: 4km Fußweg über zwei Berge, auf ganz schmalen, steinigen Wegen, mit einem Esel, der den kleinen Traktor auf dem Rücken trägt
- Das Dreschen des Getreides: Es wurde auf dem Hof ausgebreitet, und vier Esel, die mit ihren Hufen die Körner austraten, mußten ständig angetrieben werden, damit sie weiter im Kreis liefen - und ich lief stundenlang hinterher.
- Der kleine Laden, in dem es außer Süßigkeiten kaum etwas gab, noch nicht einmal Brot, das mußte in jedem Haushalt selbst gebacken werden.

- Der Weg durch das Dorf, auf dem ich ständig freundlich angesprochen wurde; da ich aber die Sprache noch nicht kannte, hatte ich vor diesen Gesprächen Angst und ging am liebsten ohne meinen Mann gar nicht aus dem Haus.

Daneben gab es aber auch sehr viele schöne Eindrücke:

- den großen Olivenhain, die Feigenbäume, den Geruch der typischen Mittelmeerpflanzen

- den Gesang der Nachtigallen am frühen Morgen, im Gegensatz zum Dröhnen der Flugzeuge im Rhein -Main - Gebiet

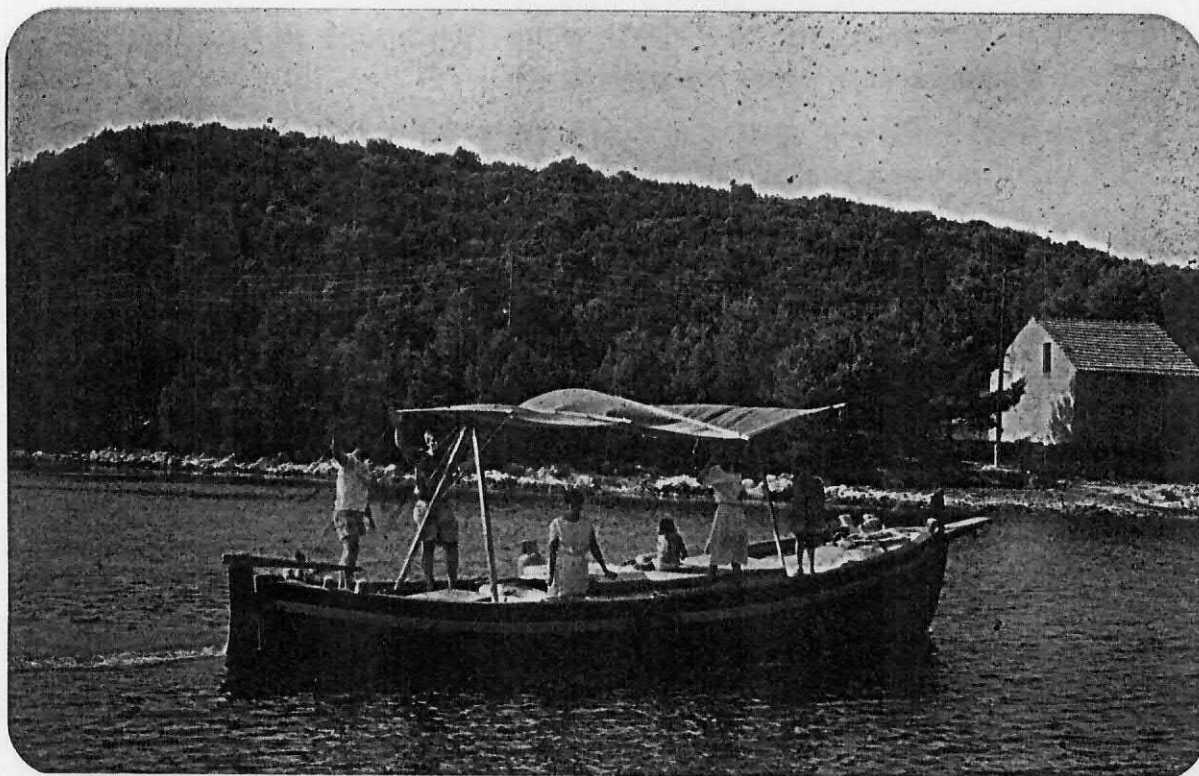
- der erste Kontakt mit Glühwürmchen

- später die vielen ungefährlichen Spielmöglichkeiten und die große Freiheit für unsere Kinder

- die große Freundlichkeit und Herzlichkeit aller Verwandten, die mich sehr lieb aufgenommen haben ...

Dies alles und noch vieles mehr lassen mich auch jetzt noch, nach zwanzig Jahren, in denen sich in Žman vieles geändert hat, sehr gerne jedes Jahr nach Žman fahren.

Marianne Bukulin

Obitelj Bukulin na svom brodu pred Žmanskom lukom

OTVORENA POSLIJEPodneVA

HKZ priređuje redovite susrete hrvatskog pučanstva uz podršku Hrvatske katoličke misije

Na poticaj Radne skupine za povijest i politiku koja je razradila ideju "Otvorenih poslijepodnevna" i za nju dobila podršku Predsjedništva HKZ-a, održano je u nedjelju, 23. listopada, prvo takvo poslijepodne u prostorijama Hrvatske katoličke misije u Wiesbadenu. Tema našeg prvog Otvorenog poslijepodnevna bila je: "Carinski propisi Republike Hrvatske". U nastojanju da razgovor bude što ispunjeniji korisnim obavijestima, pozvali smo generalnog konzula RH u Frankfurtu gospodina Zdenka Karakaša i vice-konzula gospodina Tomislava Kica da prisustvuju našem razgovoru. Obojica su se našoj zamolbi rado odazvali. Gospodin Kic je u svom uvodnom izlaganju dao sažet pregled najvažnijih carinskih propisa RH, a iscrpno je izvjestio o onim propisima koji posebno zanimaju iseljenike i izbjeglice. Nakon uvodnog izlaganja oba cijenjena gosta su odgovarala na mnoštvo pitanja, pri čemu je razgovor proširen i na neke druge srodne teme kao što su: položaj izbjeglih Hrvata kako iz Bosne i Hercegovine tako i iz okupiranih krajeva Hrvatske, dvojno državljanstvo (hrvatsko-bosanskohercegovačko i hrvatsko-njemačko), mogućnosti otvaranja obrta u Hrvatskoj i uz to vezane olakšice, povratak iseljenika u domovinu i slično.

Odziv na prvom Otvorenom poslijepodnevnu bio je zadovoljavajući, a živost razgovora je pokazala visoko zanimanje za odabranu temu. Kako bi buduća Otvorena poslijepodnevna još bolje uspjela, Radna skupina HKZ-a za povijest i politiku je ovo prvo poslijepodne iskoristila za ispitivanje mišljenja publike. U tu svrhu nazočnima je podijeljen listić-upitnik s pitanjima i prijedlozima glede sadržaja i oblika Otvorenih poslijepodnevna. Prva rasčlamba ispunjenih upitnika je već napravljena, no prije odredjenijih zaključaka želimo povećati broj ispitanih i time što bolje upoznati, a zatim i slijediti, volju i želje širokog kruga Hrvata Wiesbadena i okolice. Pogodna prilika za to bit će Božićna priredba HKZ-a, pa već sada molimo sve koji dobiju upitnik da ga savjesno ispune i time pomognu što zanimljivijim susretima i razgovorima na Otvorenim poslijepodnevima.

Generalni konzul Z. Karakaš i vice-konzul T. Kic na razgovoru u Wiesbadenu

.....

HRVATSKA PREDBOŽIĆNA VEČER

na koju Vas srdačno pozivamo

*u subotu, 03. prosinca 1994. u 19 sati
u dvorani Pius-Haus, Gutenbergstr. 6, Wiesbaden*

Program:

*Dinka Juričić / "Hrvatska bajka" / igrokaz
izvodi Dječja kazališna skupina HKZ-a Wiesbaden*

Božićne i druge pjesme pjevaju Vinka i Marija Cvitanović

*Božićne melodije na tamburicama
izvodi Dječja tamburaška grupa HKZ-a Wiesbaden*

Večera, glazba i tombola.

.....

O B A V I J E S T I

NOVI ČLANOVI

Novi članovi Hrvatske kulturne zajednice su:

**Agneza Novak
Katarina Ott
Patricija Ott**

**Zvonko Oslaković
Jadranka Grbešić
Josip Grbešić**

Srdačno ih pozdravljamo!

OTOČNA VEZA

U ovom broju Riječi objavljujemo ime još jednog ulagača u " Otočnu vezu ", a to je gospodin

Igor Smokrović iz Wiesbadena.

Iako ulaže od samog početka 1994. godine, g. Smokrović je zabunom izostavljen s liste objavljene u prošlom broju. Ovime ispravljamo propust i molimo za razumijevanje.

HRVATSKI SVJETSKI KONGRES U NJEMAČKOJ - REGIONALNI RAD

Hrvatski svjetski kongres u Njemačkoj želi regionalizirati svoj rad kako bi članovi mogli djelovati u zemljopisno preglednim regijama. Predstavnici članova rajnsko-majnske regije, kojoj pripada Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden, sastaju se u petak, 25.11. 1994 u 19 sati u Frankfurtu, Adalbertstrasse 10.